

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»**

Сєверодонецьк – 2015

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН»**

Затверджено на засіданні кафедри
політології та міжнародних відносин
Протокол № 2 від 26 вересня 2015 р.

Сєверодонецьк – 2015

ББК 323.21

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Історія міжнародних відносин» (для студентів напряму підготовки 6.030201 «Міжнародні відносини») / Уклад. Л. А. Літвін. — Северодонецьк : Вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2015. — 20 с.

Методичні вказівки мають на меті допомогти в підготовці та проведенні семінарських занять з курсу «Історія міжнародних відносин». Наявність планів семінарів, тем доповідей та рефератів, списків літератури по кожній темі сприятимуть поглибленому вивченню тематичного матеріалу.

Укладач

Л. А. Літвін, доц., к.політ.н.

Відповідальний за випуск

Г. П. Щедрова, проф., д.політ.н.

Рецензент

О. В. Карчевська, доц., к.політ.н.

Т е м а 1
**ХАРАКТЕР МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НА
СТАРОДАВНЬОМУ СХОДІ**

Після вивчення теми, ви зумієте:

- зрозуміти історію зародження та становлення міжнародних відносин;
- визначати етапи розвитку міжнародних відносин;
  - аналізувати виникнення міжнародних відносин як феномену політики;
  - аналізувати виникнення міжнародних відносин як феномену політики на Передньому Сході та в Азії.

План

1. Становлення механізмів та інститутів міжнародних відносин на Близькому Сході.
2. Міжнародні відносини у Давній Месопотамії.
3. Зовнішня політика Єгипту.
4. Встановлення політичного впливу Стародавнього Єгипту у регіоні.
5. Зовнішня політика Давньої Персії.
6. Виникнення міжнародних відносин як феномену політики у Передній Азії.
7. Зовнішня політика Давнього Китаю.
8. Зовнішня політика Давньої Індії.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, історія міжнародних відносин, зовнішня політика, Стародавній Схід, інститут, політика, політичний вплив, війна, посольське право.

Тематика доповідей

1. Предмет і методи «Історії міжнародних відносин».
2. Етапи розвитку міжнародних відносин.
3. Зовнішньополітична діяльність Давньої Іудеї.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Т е м а 2

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ В ТЕМНІ ЧАСИ,
ПЕРІОД АРХАЇКИ (XI-IX ст. до н.е.)
ТА В ПЕРІОД КЛАСИКИ**

Після вивчення теми, ви зумієте:

- аналізувати процес інституціоналізації міжнародних відносин у Греції;
- визначати форми та суб'єкти міжнародних відносин;
- визначати причини, форми, наслідки Великої Грецької колонізації;
- аналізувати греко-перські війни;
- визначати зміни в міждержавних зв'язках в Елладі;
- аналізувати причини, форми, наслідки Пелопонеської війни;
- розглядати Македонію в системі міжнародних відносин.

План

1. Соціально-політичні процеси в Греції в період Темних століть (XI-IX ст. до н.е.) і їхній вплив на інституціоналізацію міжнародних відносин.
2. Форми та суб'єкти міжнародних відносин.
3. Причини, форми, напрямки Великої грецької колонізації.
4. Греко-перські війни, їхні цілі й учасники.
5. Зміни в міждержавних зв'язках в Елладі й початок боротьби за гегемонію в Греції. Пелопонеська війна.
6. Македонія в системі міжнародних відносин в V- першій половині IV ст. до н.е.

Законспектувати першоджерела: Фуکیدід «Історія Пелопонеської війни»

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, Темні століття, період Архаїки, інституціоналізація, поліс, Велика Грецька колонізація, Пелопонеська війна, гегемонія.

Тематика доповідей

1. Зовнішня політика Давньої Греції.
2. Роль Давньої Греції в становленні системи міжнародних відносин.
3. Сутність та наслідки Греко-перських війн.
4. Завоювання Олександра Македонського.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Т е м а 3
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСНИ НА АПЕННІНАХ

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити особливості формування Римської держави;
- назвати особливості міжнародних відносин на Апеннінах.

План

1. Формування Римської держави.
2. Римська держава в період Республіки (VI-I ст. до н.е.)
3. Криза і падіння Республіки.
4. Міжнародні відносини в період Ранньої Республіки. Встановлення режиму принципату. Формування Pax Romana.
5. Зовнішня політика й дипломатія Августа на Заході.
6. Зовнішня політика Августа на Сході.
7. Політика Каракали й Constitutio Antoniniana.
8. Відновлення єдності імперії Авреліаном і Пробом.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, Апенніни, Римська держава, Республіка, консул, провінції, Пунічні війни, принципат, Pax Romana, дипломатія, Constitutio Antoniniana.

Тематика доповідей

1. Зовнішня політика Давнього Риму.
2. Маркоманські війни і характер зовнішньої політики Римської імперії в II ст. н. е.
3. Утворення Візантійської імперії.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Тема 4

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ЕПОХУ
ВЕЛИКОГО ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ
ТА В ПЕРІОД ФОРМУВАННЯ ФЕОДАЛІЗМУ**

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити сутність великого переселення народів;
- назвати особливості зовнішньої політики утворених варварських королівств;
- охарактеризувати формування державного утворення Арабський Халіфат;
- аналізувати завоювання арабів та Реконкісту.

План

1. Причини й сутність явища «великого переселення народів».
2. Зовнішня політика Вестготського та Остготського королівств.
3. Зовнішня політика Вандальського та Франкського королівств.
4. Формування державного утворення Арабський Халіфат.
5. Завоювання арабів.
6. Реконкіста. Причини наступу на мусульманський світ.
7. Етапи та основні події Реконкісти.
8. Наслідки Реконкісти.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, зовнішня політика, велике переселення народів, королівство, феодалізм, Арабський Халіфат, арабський світ, мусульманство, Реконкіста.

Тематика доповідей

1. Соціально-політичний феномен «варварство».
2. Особливості феодальної держави.
3. Сутнісні причини арабських завоювань.
4. Специфіка державного утворення Арабський Халіфат.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Т е м а 5
НОРМАНСЬКА ЕКСПАНСІЯ VII – XI ст.
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ В X-XIII ст.

Після вивчення теми ви зможете:

- визначити основні причини та наслідки норманської експансії;
- назвати особливості зовнішньої політики Німеччини в X – XIII ст.

План

1. Західний напрям норманської експансії.
2. Східний напрям норманської експансії.
3. Перший етап зовнішньої політики Німеччини.
4. Другий етап зовнішньої політики Німеччини.
5. Третій етап зовнішньої політики Німеччини.
6. Результати зовнішньої політики Німеччини в X – XIII ст.

Основні поняття та категорії

Норманська експансія, зовнішня політика.

Тематика доповідей

1. Вплив норманських завоювань на політичну карту світу.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Т е м а 6
ХРЕСТОВІ ПОХОДИ (кінець XI – кінець XIII ст.)

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити сутність та основні причини Хрестових походів;
- назвати підсумки Хрестових походів;
- оцінити вплив Хрестових походів на становлення міжнародних відносин.

План

1. Сутність та причини хрестових походів.
2. Перший Хрестовий похід.
3. Наступні Хрестові походи.
4. Підсумки Хрестових походів.

Основні поняття та категорії

Хрестовий похід, Клермонський собор, священна земля, дитячий Хрестовий похід.

Тематика доповідей

1. Визначте наслідки Хрестових походів на розвиток європейської цивілізації, зокрема, системи міжнародних відносин.
2. Виникнення рицарських орденів як міжнародно-політичного явища.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Тема 7

АНГЛО-ФРАНЦУЗЬКІ ПРОТИРІЧЧЯ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XI – СЕРЕДИНИ XV ст. СТОРІЧНА
ВІЙНА МІЖ АНГЛІЄЮ ТА ФРАНЦІЄЮ (1331 – 1453 рр.).

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити основні аспекти англо-французьких протиріч;
- назвати причини та характеристики Сторічної війни;
- оцінити вплив Сторічної війни на розвиток міжнародних відносин в Європі.

План

1. Перший етап англо-французьких протиріч.
2. Другий етап англо-французьких протиріч.
3. Третій етап англо-французьких протиріч.
4. Етапи Сторічної війни.
5. Підсумки Сторічної війни.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, англо-французькі протиріччя, Сторічна війна.

Тематика доповідей

1. Причини та початок Великих географічних відкриттів.
2. Відкриття Х. Колумба.
3. Наслідки Великих географічних відкриттів.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Тема 8

ТРИДЦЯТИРІЧНА ВІЙНА (1618 – 1648 рр.). ВЕСТФАЛЬСЬКИЙ МИР.

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити сутність, етапи та результати Тридцятирічної війни;
- назвати визначення та специфіку Вестфальського миру;
- оцінити вплив «балансу сил» на міжнародні відносини в Європі.

План

1. Сутність та періоди Тридцятирічної війни.
2. Хід бойових дій Тридцятирічної війни.
4. Результати Тридцятирічної війни.
5. Сутність Вестфальського миру (Вестфальська система міжнародних відносин).
6. «Баланс сил» у Європі.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, Тридцятирічна війна, загальноєвропейська війна, Вестфальський мир, Вестфальська системи міжнародних відносин, «баланс сил», коаліція.

Тематика доповідей

1. Сутність та причини династичних війн (друга половина XVII – перша половина XVIII ст.).
2. Специфіка «дипломатичної революції» 1756 р.
3. Сутність та причини Семирічної війни 1756 – 1763 рр.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Т е м а 9
АНГЛО-ГОЛЛАНДСЬКІ ВІЙНИ XVII-XVIII ст.

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити передумови англо-голландських війн;
- охарактеризувати англо-голландських війн;
- оцінити підсумки англо-голландських війн.

План

1. Передумови англо-голландських війн.
2. Перша англо-голландська війна.
3. Друга англо-голландська війна.
4. Третя англо-голландська війна.
5. Четверта англо-голландська війна.
6. Інші англо-голландські війни.
7. Підсумки англо-голландських війн.

Основні поняття та категорії

Війна, Англо-голландська війна, статус-кво, Вестмінстерській договір, Дуврський договір.

Тематика доповідей

1. Феномен війни в історії міжнародних відносин.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Т е м а 10
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – НА ПОЧАТКУ ХІХ СТ. МІЖНАРОДНІ
ВІДНОСИНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити причини та наслідки французьких завоювань;
- характеризувати наполеонівські війни;
- аналізувати Венську систему міжнародних відносин;
- аналізувати революції в державах Європи;
- оцінити вплив Кримської війни на розстановку сил;
- характеризувати причини та наслідки об'єднання Німеччини та Італії.

План

1. Початок французьких завоювань.
2. Наполеонівські війни.
3. Венська система міжнародних відносин.
4. Революції в державах Європи.
5. Кримська війна 1853 – 1856 рр.
6. Об'єднання Німеччини та Італії (1860-ті роки).

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, французькі завоювання, наполеонівські війни, Венська система міжнародних відносин, Священний союз, Ахенський конгрес, революція, Кримська війна.

Тематика доповідей

1. Війна за незалежність США: сутність, хід воєнних дій та результати.
2. Війна за незалежність США: наслідки для розвитку міжнародних відносин.
3. Міжнародні відносини в період Великої Французької революції.

Література: 3, 10, 13, 19 – 21

Тема 11

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ПРОТЯГОМ ТА ПІСЛЯ ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ. ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКА
СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити основні причини та наслідки Першої Світової Війни;
- охарактеризувати міжнародних акторів напередодні Війни;
- оцінити розвиток міжнародних механізмів протягом та наприкінці Війни;
- аналізувати Версальсько-Вашингтонську систему міжнародних відносин.

План

1. Розстановка сил перед Першою Світовою Війною.
2. Міжнародні актори напередодні Війни.
3. Початок Першої світової війни.
4. Боротьба за союзників як провідна тенденція дипломатії в період війни.
5. Міжнародні відносини наприкінці війни.
6. Геополітичні зміни у світі після першої світової війни.
7. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.
8. Ліквідація Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин та встановлення німецької гегемонії.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, розстановка сил, актор, Перша Світова війна, коаліція, «Антанта», «Троїстий союз», дипломатія, Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин, гегемонія.

Тематика доповідей

1. Міжнародні відносини в період тимчасової стабілізації та світової економічної кризи (1929 – 1933 рр.). Буржуазний пацифізм.
2. Трансформації Версальсько-Вашингтонської системи у 1920-ті роки.
3. Зовнішньополітична програма фашистського режиму в Німеччині.
4. Спроби створення системи колективної безпеки в Європі. Радянський чинник у міжнародних відносинах.
5. Аншлюс Австрії. Мюнхенська конференція та її наслідки. Крах політики західних держав щодо умиротворення агресора.
6. Загальні оцінки Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних договорів.

Література: 6, 26, 27, 28

Тема 12

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ПРОТЯГОМ ТА ПІСЛЯ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939 - 1945 рр.)**

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити причини, наслідки та основні характеристики Другої світової Війни;
- охарактеризувати роль європейських країн та СРСР у Другій Світовій Війні;
- аналізувати «холодну війну» та її наслідки.

План

1. Криза у міжнародних відносинах. Початок Другої світової війни.
3. Вступ СРСР та США у Другу світову війну. Створення антигітлерівської коаліції (червень 1941-1942 рр.).
4. Тегеранська конференція.
5. Створення засад Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
6. Геополітичні зміни в світі після Другої світової війни. Становлення біполярної структури міжнародних відносин.
7. Створення Організації Об'єднаних Націй.
8. Причини і початок «холодної війни».
9. Війна у В'єтнамі 1959 – 1975 рр.
10. Карибська криза 1962 р.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, криза, агресор, Друга Світова Війна, колективна безпека, пакт, коаліція, Тегеранська конференція, Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин, «холодна війна».

Тематика доповідей

1. Німецька проблема в міжнародних відносинах після Другої світової війни.
2. Регіональні конфлікти та проблеми їх розв'язання в умовах біполярного світу.
3. Розпад колоніальної системи. Вихід країн, що визволилися, на міжнародну арену.
4. Дипломатична боротьба за обмеження ядерних озброєнь.
5. Гуманітарні операції як форма регулювання міжнародних відносин.

Література: 17, 21, 23, 25, 27

Тема 13

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ 70-х – 90-х років ХХ ст.***Після вивчення теми ви зумієте:***

- визначити основні міжнародні процеси в 70-х – 90-х рр. ХХ ст.;
- аналізувати значення цих процесів для розвитку сучасної світової політики.

План

1. Антитоталітарні демократичні революції у країнах Східної Європи. Розпад Югославії. Об'єднання Німеччини.
2. Серпневі події 1991 р. у Москві і розпад СРСР. Утворення СНД, закінчення «холодної війни» та її наслідки.
3. Політика США в 70 – 90 рр.
4. Спроба створення Палестинської державності.
5. Ірано-Іракська війна (1980 р.).
6. Фолклендська криза 1982 р.
7. Війна у Перській затоці.
8. Японія у світовій політиці у 70 – 90-х рр.
9. Становлення Вишеградської групи.
10. Балканська криза ХХ ст.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, політика розрядки, конфронтація, міжнародна напруженість, Гельсінський процес, антитоталітарні революції, розпад СРСР, СНД.

Тематика доповідей

1. Радянсько-американські відносини та їх вплив на розрядку міжнародної напруженості.
2. Гельсінкський процес. Підписання Заключного акта НБСЄ. Основні принципи Гельсінкського акта та його історичне значення.
3. Вплив нового зовнішньополітичного мислення, американо-радянського співробітництва на світові процеси.
  1. Міжнародні відносини на Близькому та Середньому Сході в 70-90-ті рр.
  2. Міжнародні відносини в Латинській Америці в 70-90-ті рр.
  3. Африка в міжнародних відносинах у 70-90-ті рр.
  4. Міжнародні відносини в Південній Азії в 70-90-ті рр.
  5. Африка в міжнародних відносинах у 70-90-ті рр.
  6. Міжнародні відносини в Південно-Східній Азії в 70-90-ті рр.

Література: 9, 13, 14, 18

Тема 14

**ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
В УМОВАХ ПОСТБІПОЛЯРНOSTІ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Після вивчення теми ви зумієте:

- визначити основні тенденції міжнародних відносин на рубежі століть;
- охарактеризувати міжнародні відносини на початку ХХІ століття;
- оцінити вплив європейської інтеграції на розвиток міжнародних відносин;
- аналізувати сучасні тенденції в міжнародних відносинах.

План

1. Провідні тенденції міжнародних відносин на рубежі століть.
2. Міжнародні відносини на початку ХХІ століття.
3. Створення й розширення європейської інтеграції.
4. Сучасні тенденції в міжнародних відносинах.

Основні поняття та категорії

Міжнародні відносини, постбіполярність, глобалізація, геополітика, європейська інтеграція, консенсус.

Тематика доповідей

1. Інформаційна політика в сучасних міжнародних відносинах.
2. Основні положення роботи Г. Кіссінджера «Дипломатія».
3. Аналіз праці З. Бжезинського «Велика шахматна дошка».
4. Глобалізація в сучасному світі.
5. «Формула рівноваги світу».
6. Національні інтереси України в сучасній системі міжнародних відносин.

Література: 18, 27, 29 – 34

Список рекомендованої літератури:

1. Антясов М.В. Панамериканизм-идеология и политика / Марат Васильевич Антясов. М : Мысль, 1981. – 293 с.
2. Асиметрія міжнародних відносин / [Г.М.Перепелиця, О.В.Заремба, П.Д'аньєрі та ін.] ; Під ред. Г.М.Перепелиці, О.М.Субтельного. — К. : Стилос, 2005. — 554 с.
3. Брусиловська О. І. Історія міжнародних відносин (сер. III тис. до н.е. — сер. XVII ст. н.е.) [Навчально-методичний посібник] / Брусиловська О. І., Коваль І. М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uk.xlibx.com/4istoriya/20210-15-oi-brusilovska-im-koval-istoriya-mizhnarodnih-vidnosin-ser-iii-tis-ser-xvii-ne-navchalno-metodichniy-posibn.php>
4. Гвоздарёв Б. И. Организация американских государств / Гвоздарев Б. И. М. : Наука, 1998. — 294 с.
5. Глинкин А. Н. Латинская Америка в международных отношениях XX век / А. Н. Глинкин. М. : Прогресс, 1988. — 403 с.
6. Горохов В. Н. История международных отношений, 1918-1939 / Валерий Николаевич Горохов : Курс лекций: [Учеб. пособие] — М. : Изд. Моск. ун-та, 2004. — 285 с.
7. Документи та матеріали з історії міжнародних відносин періоду холодної війни : [для студ. ф-ту історії, політол. та міжнар. відносин] / [уклад. О. І.Сич, А. В. Мінаєв] — Чернівці : Рута, 2008. — 47 с.
8. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів [Текст] / Жан-Батіст. Дюрозель ; [пер. з фр. Є. Марічев та ін.]. — К. : Основи, 2005. — 903 с.
9. Жигалина О. И. Великобритания на Среднем Востоке, XIX - нач. XX в. [Текст] : анализ внешнеполит. концепций АН СССР / Ольга Ивановна Жигалина, Ин-т востоковедения. - М. : Наука, 1990. - 166 с.
10. Зінченко А. Л. Історія дипломатії від давнини до нового часу [Текст] / Зінченко Арсен Леонідович : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. міжнар. відносин та історії / А. Л. Зінченко. — К. : РВЦ "Проза", 2005. — 560 с.
11. Золов А. В. США: борьба за мировое лидерство / А. В. Золов. М. : Международные отношения, 2003. — 383 с.
12. Історія української дипломатії: перші кроки на міжнародній арені (1917-1924 рр.) [Текст] : документи і матеріали / Держ. ком. арх. України, Укр. НДІ арх. справи та документознавства ; [авт. передм., упоряд.: І. Б. Матяш та ін. ; редкол.: К. І. Грищенко (голова) та ін.]. — К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2010. — 592 с.
13. Камінський А. Основи міжнародних відносин / [Передм. А. Камінський, М. Мальський]. — Львів. : нац. ун-т ім. І.Франка, 2001. — 205 с.
14. Кей Л. Мировой заговор / Л. Кей. – М. : Букинистика, 1975. – 227 с.
15. Клейменова Н. Е. Версальско-Вашингтонская система: проблемы становления и развития / Клейменова Н.Е., Сидоров А.Ю. ; [Курс лекций по истории международных отношений (1918-1939 гг.)]. — М. : Информполиграф, 1995. — 147 с.

16. Кризис и война: Междунар. отношения в центре и на периферии мировой системы в 30 - 40-х годах / А.Д. Богатуров, Е.Г. Капустян, В.Г. Коргун и др. ; Отв. ред. А.Д. Богатуров ; Моск. обществ. науч. фонд. - М., 1998. - 352 с.
17. Лидеры войны: Сталин, Рузвельт, Черчилль, Гитлер, Муссолини / под ред. Г. Н. Севостьянова. – М.: "Просвещение", 1995. — 112 с.
18. Лупул Т. Я. Криза сучасної західної цивілізації: католицько-консервативний, традиціоналістський, гуманістичний підхід / Т. Я. Лупул // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Т.10. – Чернівці: Рута, 2004. – С. 266-275.
19. Милюха, Г. В. История международных отношений : [учеб. пособие] / Г. В. Милюха, О. А. Чичина; М-во образования и науки, молодежи и спорта Украины, Харьк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. - Х. : Экограф, 2011. - 115 с.
20. Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право : навч. посіб. / [М. З. Мальський та ін.] ; за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза. — К. : Знання, 2010. — 463 с.
21. Наринский М. М. История международных отношений 1945-1975 / Михаил Матвеевич Наринский : Учеб. пособие. / [Отв. ред. И.Г.Тюлин] ; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (Ун-т) — М. : РОССПЭН, 2004. — 263 с.
22. Протопопов А. С. История международных отношений и внешней политики России, 1648-2000 : [Учебник] / Протопопов А.С., Козьменко В.М., Елманова Н.С. ; Под ред. А.С.Протопопова. — М.: Аспект-Пресс, 2001. — 342 с.
23. Севостьянов Г. Н. Дипломатическая история войны на Тихом океане. От Пирл-Харбора до Каира / Г. Н. Севостьянов. — М. : Наука, 1969. — 648 с.
24. Севостьянов Г. Н. Москва – Вашингтон: дипломатические отношения, 1933–1936 / Г. Н. Севостьянов. — М. : Наука, 2002. — 537 с.
25. Севостьянов Г. Н. США и Франция в годы войны, 1939–1945: из истории взаимоотношений / Севостьянов Г. Н., Уткин А. И. – М.: Наука, 1974. – 391 с.
26. Сидоров А. Ю. История международных отношений. 1918-1939 гг. / Сидоров А. Ю., Клейменова Н. Е. : [Учебник]. – М. : ЗАО Центрполиграф, 2006. — 640 с.
27. Системная история международных отношений [Текст] : в 2 т. / ред. А. Д. Богатуров ; Научно-образовательный форум по международным отношениям. — М. : Культурная революция, 2007.
- 1 : События 1918-1945 годов / З. С. Белоусова [и др.]. — 2006. — 477 с.
- Т. 2 : События 1945-2003 годов / А. Д. Богатуров [и др.]. — 2007. — 717 с.
28. Строганов А. И. Латинская Америка в XX веке / А. И. Строганов ; [учебное пособие для вузов]. — М. : Дрофа, 2002. — 416 с.
29. Сунгуровський М. Геополітичний аналіз балансу сил і змін у ньому на фоні російсько-українського конфлікту / Микола Сунгуровський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php>
30. Стратегічний вибір: основні моделі національної безпеки та зовнішньої політики України / Центр дослідження міжнародних відносин за

підтримки The Black Sea Trust for Regional Cooperation of the German Marshall Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://cs.cirs.kiev.ua/images/stories/2014/Strategychni_alternatyvy.pdf

31. Федуняк С. Г. Основні тенденції розвитку системи міжнародної безпеки в Європі і Євразії: три виміри консолідації / Федуняк С.Г. // Стратегічна панорама. – 2004. - № 1. – С. 30-35.

32. Федуняк С. Г. Пан-європейська система безпеки. Міражі та перспективи інтеграції / Федуняк С. Г. // Віче. – 2004. - № 4. – С. 46-48.

33. Хопкирк П. Большая игра против России: азиатский синдром / П. Хопкирк. – М. : Рипол Классик, 2004. – 656 с.

34. Шепелев М. А. Теорія міжнародних відносин / Шепелев Максиміліан Альбертович : Підруч. для студ. вищ. навч. закл. за напр.. «Міжн. відносини», «Політологія» / За ред. Д. В.Табачника. — К. : Вища шк., 2004. — 621 с.

35. Morgenthau J. H. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace. Fifth Edition, Revised / Hans J. Morgenthau. – New York : Alfred A. Knopf, 1978. – 210 p.

Інформаційні ресурси

1. Журнал теорії міжнародних відносин і світової політики
<http://www.intertrends.ru/index.htm>
2. Інститут геополітики проф. В. Дергачова. Освітній і аналітичний портал.
<http://dergachev.ru>
3. Офіційний веб-сайт Міністерства Закордонних справ України
<http://mfa.gov.ua/ua>
4. Офіційний веб-сайт Центру Разумкова
<http://www.uceps.org/ukr/index.php>
5. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського –
<http://www.nbu.gov.ua/>
6. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України –
<http://www.nplu.kiev.ua/>
7. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – <http://www.ipiend.gov.ua/>
8. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень –
<http://www.ucipr.kiev.ua/>
9. Сайт Українського центру політичного менеджменту –
<http://www.politik.org.ua/>
10. Сайт журналу «Віче» – <http://www.viche.info/>
11. Сайт альманаху «Грані» – <http://www.grani.org.ua/>
12. Сайт наукового вісника «Гілея» – <http://www.gileya.org.ua/>
13. Сайт журналу «Нова парадигма» – <http://www.novaparadigma.org.ua/>
14. Сайт журналу «ПОЛИС» – <http://www.polistudies.ru/>
15. Сайт журналу «Полития» – <http://www.nasledie.ru/>
16. Сайт журналу «Политическая экспертиза» – <http://www.politex.info/>
17. Электронная библиотека ГУМЕР – <http://www.gumer.info/>
18. Портал политических наук – <http://www.politzone.in.ua/>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять з дисципліни «Історія міжнародних відносин»
(для студентів напряму підготовки 6.030214 «Міжнародні відносини»)

Укладач

ЛІТВІН Лілія Анатоліївна

Підписано до друку

Формат 60X84 1/16. Папір типогр. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. Обл. вид. арк.

Тираж _____ екз. Вид. № _____ Замов. № _____ Ціна договірна.

Видавництво

Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

93400, м. Сєвєродонецьк, просп. Радянський, 59а

E-mail: uni.snu.edu@gmail.com